

L'ETERNA PUGNA GRECO-TURCA

Per si el govern socialista grec d'Andreas Papandreu no tenia prou problemes amb la contestació de l'església ortodoxa, l'etern problema de la possessió de les illes de l'Egea ha tornat a esclatar entre Grècia i Turquia. Això ha estat una vegada més i van...

El propassat mes de febrer, el govern grec va prendre la determinació de fer-se càrrec del control d'una companyia petroliera de capital majoritàriament canadenc que realitza prospeccions a l'illa de Thassos, propera a la ciutat grega de Kavala.

Davant d'aquesta situació, el govern d'Ankara va enviar una nota a les Nacions Unides en la qual acusava Grècia d'incomplir la resolució del Consell de Seguretat i l'acord bilateral de Berna signat per ambdues parts l'any 1976 segons el qual es comprometen a no realitzar accions que puguin ser considerades provocacions a la guerra, entre d'altres de preparar-se per buscar petroli en aigües internacionals.

Actualment Grècia es reserva el dret d'estendre les seves aigües jurisdiccionals fins a dotze milles, a la qual cosa Turquia s'oposa reconeixent-li tan sols sis milles al voltant de les illes.

La nota del govern turc indica que ha seguit amb interès els esdeveniments i que no acceptarà cap acció unilateral de Grècia en relació a la plataforma continental de la mar Egea; posteriorment Ankara va autoritzar el vaixell oceanogràfic Sismik I per tal que salpés d'Is-tambul amb destinació a la mar Egea el dijous 26 de març, escortat per vaixells de guerra turcs amb missió d'exploració. Així mateix, Ankara va concedir llicències als vaixells d'investigació de la Companyia de Petroli Turc per efectuar les seves activitats, on i quan desitgi, a la mar Egea.

A la capital, Ankara, les forces armades turques van ser posades en estat de màxima alerta com a conseqüència de la crisi; la flota turca, composta per cinquanta vaixells de guerra i uns 25.000 homes, que realitzava manobres a la mar Egea des del dilluns dia 23, va rebre el dia 26 al vespre l'ordre de dirigir-se cap a l'Egea.

Andreas Papandreu va advertir immediatament que Grècia anava a bloquejar tota l'activitat turca d'explotació petroliera de la mar Egea i va amenaçar de tancar les bases nord-americanes a Grècia en cas de guerra i fins i tot abans si ho creia oportú; va afegir que la responsabilitat cauria sobre la OTAN i els

EEUU serien culpables de tot el que pogués ocórrer.

Papandreu, en una de les seves declaracions, deia: «Ha de quedar ben clar que si esclata la guerra amb Turquia com a conseqüència de l'entrada del Sismik I a la mar Egea, això suposarà un canvi radical als Balcans i també en el sistema de defensa occidental, és a dir l'OTAN».

Cal remarcar que Grècia i Bulgària van signar el 1986 un acord d'ajut mutu en cas d'agressió, amb la qual cosa es pot fer palesa la importància que té la crisi en aquest sector perquè implicaria un país membre del Pacte de Varsòvia.

També és important destacar que unes hores abans de la crisi, el Ministre grec d'Afers Exteriors va viatjar a Bulgària per tal de lliurar un missatge personal de Papandreu al president Todor Zivkov; tot seguit, en tornar de la capital búlgara, va convocar els ambaixadors dels països del Pacte de Varsòvia i posteriorment els dels països islàmics, als quals va informar de la situació.

No tan sols amb aquestes gestions sinó que també de viva veu, Papandreu ha volgut deixar ben clar que si EEUU i l'OTAN estan intentant pressionar Grècia perquè enceti negociacions amb Turquia, el seu govern no ho pensa acceptar, i vol que això quedi ben clar. Papandreu està convençut que tant EEUU com l'OTAN, segons les seves pròpies paraules, han donat llum verda a Turquia.

El dia 27 de març, el govern grec va decidir de suspendre el funcionament de la base nord-americana de Nea-Makri, situada a pocs Km d'Atenes, prop de Marton— centre de comunicacions navals i de vigilància electrònica per a operacions nuclears —emparant-se en l'article setè del tractat entre els dos països. És el 28 de març, a primera hora, que el primer ministre turc Turgut Ozal declara a Londres que el vaixell de prospecció petroliera que havia arribat a l'Egea, escortat per diversos vaixells de guerra, romandria realitzant els seus objectius sense sortir de les aigües jurisdiccionals turques, tot i que: «si els vaixells petrolers grecs surten de

les seves aigües, nosaltres farem el mateix, encara que esperem que Grècia faci el primer pas».

Per la seva banda, el govern grec no ha dit que farà exploracions en les aigües en disputa sinó que ha declarat que: «es reserva el dret de fer-ho».

Posteriorment, el cap de govern grec ha expressat un optimisme moderat a conseqüència de les paraules del primer ministre turc i ha anunciat la decisió de no persistir, com havia informat unes hores abans, tot fent ús de l'article 7è del Tractat amb els EEUU, sobre la suspensió de l'activitat a la base nord-americana de control marítim de Nea Makri, que Washington considera un element clau del seu sistema de seguretat en el Mediterrani oriental. Aquesta decisió grega pot ésser deguda a les fortes pressions realitzades envers el govern grec tant pels EEUU com per les Nacions Unides. Aquest país, per la seva banda i durant tota la crisi, ha negat implícitament que Grècia hagués pres tal mesura unilateralment, precisant que tan sols ho havia sol·licitat. En el transcurs de la crisi s'ha celebrat una reunió d'urgència dels setze països membres que formen part de l'Aliança Atlàntica i s'ha instat tant Grècia com Turquia per tal d'evitar qualsevol acció o declaració que pugui agreujar una situació ja de per si molt tensa.

Tot el cap de setmana va estar marcat per una intensa activitat diplomàtica entre EEUU i els representants turcs i grecs. Per últim, el president grec Sarizetakis, després de reunir-se amb els alts responsables polítics i militars va instar Turquia per arribar a un acord per tal d'iniciar la resolució de la disputa sobre la plataforma continental de la mar Egea davant del tribunal internacional de la Haia. «La nostra diferència pot ser resolta pacíficament d'acord amb les lleis i els tractats internacionals».

Grècia desitja arribar a uns límits de compromís respecte a la plataforma continental per tal de traslladar el problema a les altes instàncies internacionals; no així Turquia que s'estima més una negociació bilateral a fons, sense entaular recurs a la Haia; per la seva

GRÈCIA/TURQUIA

banda invoca l'acord greco-turc signat a Berna el 1976, el primer article del qual recomana negociacions a fi d'arribar a una plataforma econòmica acceptable per ambdues parts.

Per altra banda, amb independència del temps que tardi en pronunciar-se el Tribunal Internacional de la Haia, sembla que Grècia accepta de parlar en diàleg directe amb Ankara.

Grècia

Amb 10 milions d'habitants, és el país europeu de l'OTAN que dedica major percentatge del seu pressupost nacional a defensa. La seva principal por és l'amenaça probable de Turquia, estat de 49 milions d'habitants que posseeix un dels exèrcits més importants de l'Aliança Atlàntica i una extensió territorial de set vegades la pròpia Grècia.

Amb una particular configuració territorial a la mar Egea, donat el seu elevat nombre d'illes, la quasi totalitat de les quals pertanyen a Grècia, aquest país genera més espai aeri i marítim grec que el que els turcs estan disposats a acceptar; per aquesta raó es considera «casus belli» el que Atenes s'aculli als usos internacionals i extengui fins a 12 les seves actuals 6 milles d'aigües territorials.

Des del punt de vista militar, Grècia té un avantatge de 21 a 17 sobre Turquia en el nombre de destructors i fragates, la majoria de les quals en ambdós casos són de construcció nord-americana i, malgrat ser de la dècada dels 40, compten amb moderns míssils d'aquest país i també francesos.

Pel que fa a submarins, Grècia té 10 unitats, contra 17 de Turquia. Les unitats gregues han estat en la seva major part construïdes en els últims 20 anys, mentre que la major part de les turques daten de finals de la segona guerra mundial. Encara que Grècia té una àmplia superioritat en naus amfibies de 23 a 9, compta amb un fort desavantatge en naus llançadores i buscadores de mines, de les qual Grècia té 17 i Turquia 41. EEUU té en aquests moments 3.500 soldats destacats a Grècia i ha de negociar a finals de 1988 el futur de les seves quatre bases i nombrosos punts de radar. La política exterior de Grècia reflecteix l'ambigüitat de la seva posició geogràfica; per una banda, vinculada a l'economia d'Europa Occidental, Grècia ha buscat en la CEE un ajut de tresoreria per sostenir les seves produccions sense plegar-se a la concertació comunitària.

Per altra banda, vinculada a l'Europa oriental per la seva tradició religiosa, influència indubtable dels països que l'envolten: Iugoslàvia, Albània, un de pertanyent al pacte de Varsòvia

—Bulgària—, té com a frontera més oriental Turquia, el seu etern enemic.

Cal destacar que Grècia ha fet servir les seves relacions amb els països del bloc comunista per pressionar els països de l'Aliança Atlàntica en relació a les seves reivindicacions, que es recolzen en els desitjos d'una opinió majoritàriament nacionalista.

Quan el 1981 Papandreu va prendre les regnes del poder, la victòria socialista va inquietar l'Europa Occidental i especialment els EEUU, ja que presentava una nova visió del paper geopolític de Grècia a la Mediterrània oriental, on, segons l'opinió del dirigent socialista, l'enfrontament dels dos blocs havia de ser combatut i no augmentat.

A principis del 1982, Grècia, junt amb Bulgària, Romania i Iugoslàvia i, de manera provisional Turquia, proposa un pla de desnuclearització dels Balcans. També s'ha promogut l'obertura cap al món àrab i s'ha sensibilitzat davant dels problemes d'Orient Mitjà tant pel que fa a les posicions dels seus comerciants i professionals tècnics com per la dependència energètica i subordinació a les inversions àrabs, especialment de Líbia i Líban.

Els problemes fronterers amb Turquia i el problema de Xipre han fet que es moderessin els projectes de revisió dels acords subscrits amb l'OTAN; l'octubre del 1982, el govern de Papandreu posava condicions a la permanència de les bases de l'organització. Tres anys més tard de la presa del poder, Papandreu s'ha vist obligat a desdir-se; no tan sols no ha abandonat la OTAN, sinó que ha hagut de concedir les bases als EEUU.

Turquia

En el mes de març últim, Turquia i els EEUU d'Amèrica han signat a Washington la renovació de l'acord de defensa i cooperació econòmica, segons el qual EEUU es beneficia del permís d'utilització de les bases i Turquia de l'ajut militar i econòmic durant el període de cinc anys que abraça des del 1986 al 1990. En aquesta ocasió, després de 18 mesos de negociacions, Turquia no ha aconseguit el que esperava; ha estat bastant menys.

Per una banda, no ha arribat a augmentar les quotes d'exportació tèxtil als EEUU i tan sols ha pogut arrencar un ajut molt per sota del que s'havia proposat. Segons l'acord al qual s'ha arribat, aquest any Turquia rebrà uns 590 milions de \$, dels quals 490 aniran destinats a l'assistència militar, en contrast amb els 975 que el govern turc havia previst obtenir. Sembla que hi ha la intenció, per part de l'administració nord-americana, de proposar i aconseguir del Congrés que la retallada que ha sofert

aquest any el pressupost d'ajut nord-americà als tres països del sud d'Europa, Turquia, Grècia i Portugal, sigui pal·liat amb el lliurament d'armes i equip militar. En aquests termes de promeses se situà el Secretari de Defensa nord-americà Caspar Weinberger després de la seva visita a Turquia durant la segona quinzena del mes de març.

Cal destacar que no va aportar garanties en relació a aquest afer però es va manifestar respecte a la intenció que l'administració de Reagan tracti per tots els mitjans de convèncer el Congrés per tal que aprovi un increment de l'ajut militar a aquest país.

També s'han fet ressó d'aquest desig destacats membres dels Departaments d'Estat i de Defensa a propòsit d'aquest interès del govern de fer una dotació important d'avions de caça i carros de combat. Washington considera Turquia —com fins ara ha fet— un aliat importantíssim, essencial per als propòsits de l'Aliança Atlàntica en el flanc sud d'aquesta.

No s'han fet esperar altres declaracions com les que efectuà el propi Caspar Weinberger a la conferència de premsa que va fer des de Washington el dia 24 de març, via satèl·lit, amb periodistes europeus. En ella es reafirmava en la convicció —segons ell— que el rearmament soviètic és molt alarmant i que la banda sud de l'OTAN és una zona d'alt valor estratègic i crític; que per poder mantenir la seguretat a la regió, era necessari que el Congrés ho entengués i procedís a dotar de partides pressupostàries els tres països abans esmentats.

Turquia és el país més oriental de la OTAN, té fronteres amb sis estats: Grècia, Bulgària, la URSS, Síria, Iran i Irak; controla els estrets i l'accés a la Mediterrània. Per la seva situació i entorn és un punt clau del sistema de defensa nord-americà. Segons els acords signats l'any 1982, tenint en compte aquestes característiques, Turquia va concedir als EEUU l'ús de 10 bases o la construcció de 3 més. Aquest país ja en tenia amb anterioritat 13 en funcionament i unes 50 instal·lacions auxiliars.

Per altra banda, l'OTAN en té 5 amb independència de les bases que funcionen conjuntament amb els EEUU o amb l'OTAN.

Destaca, d'entre les bases, la d'Inardflik, prop de la ciutat de Adana, la qual permet operar bombarders nuclears i pot ser utilitzada amb l'autorització prèvia del govern d'Ankara.

Turquia en els últims anys s'ha vist aïllada d'Europa enfront dels aliats de Grècia. El cop d'estat de setembre del 1980 trencà l'etapa democràtica «a la turca» que, a partir d'aquest moment, provocà un seguit d'atemptats als drets humans. ■ Enric Crusat i de Abaria

Cronologia: Relacions Grècia-Turquia

1919-23	Guerra greco-turca	1963	Disturbis entre greco-xipriotes i turco-xipriotes.	1973	Tensió amb Turquia per la concessió, per part d'aquest país, de prospeccions petrolíferes a empreses estrangeres a les plataformes marítimes que Grècia considera seves.
1923	Tractat de Lausana.				
1930	Tractat d'Ankara.	1964	Delegats turcs, grecs i de les minories turca i grega de Xipre i de Gran Bretanya entaulen converses a Londres.		
1933	Pacte de no agressió amb Turquia de 10 anys de durada.				
1934	Consolidació del Pacte balcànic Grècia-Turquia-Iugoslàvia i Romania.		Enfrontaments armats entre els grecs i turcs de l'illa de Xipre.	1974	Crisi de Xipre. Cop d'estat contra Makarios, patrocinat per la Junta grega per tal de facilitar la unió de l'illa a Grècia. Intervenció armada de Turquia.
1955	Disturbis antigrecs a les ciutats turques d'Esmirna i Istanbul.	1964	Expulsió de membres de la colònia grega de Turquia; denúncia per part del govern turc del tractat de 1930 sobre el dret de residència.		Grècia es retira de l'OTAN en fer responsable de la crisi de Xipre els EEUU.
	Representants turcs i grecs es reuneixen a Londres i inicien una conferència sobre el problema de Xipre.	1967	Reunió dels primers ministres grec i turc per tal de tractar de frenar l'agreujament de la crisi xipriota.	1976	Friccions territorials amb Turquia a la mar Egea.
1959	Acords de Zuric i Londres: Grècia, Turquia i Gran Bretanya garanteixen la independència de Xipre. L'illa serà defensada per les forces de protecció greco-turques i britàniques.	1967	Greu risc de guerra entre Grècia i Turquia.	1981	Noves friccions territorials amb Turquia a la mar Egea.
				1983	Proclamació de la república turca de Xipre: tensió Grècia-Turquia.

